

Nr 175.

Av herr Thulin, *angående effektivare kontroll å skatteindrivningsväsendet.*

Under en följd av år har man vid lagstiftningsarbetet på den direkta beskattningens område sökt sträva efter rationella beskattningsmetoder. Härvid har man emellertid i stor utsträckning väl ensidigt beaktat endast en sida av problemet, nämligen skattepåföringen eller taxeringen, medan den sida, som utgör det slutliga momentet vid skatteprincipernas omsättande i praktiken, nämligen indrivningen av vid ordinarie uppbörd ej erlagda skatter, ägnats mindre intresse och omsorg. Den enda mer betydande åtgärd, som här vidtagits, är införelseinstututets införelse.

De många förskingringar av skattemedel, som indrivningstjänstemän (landsfiskaler och fjärdingsmän, stadsfogdar och exekutionsbetjänter) gjort sig skyldiga till under de senaste åren, visa otvetydigt, att kontrollen på detta område icke är nöjaktig. Visserligen har man genom införelse av särskilda indrivningskvittoblanketter samt införelse av obligatoriska postgirokonton för tjänstemännen ifråga sökt skaffa sig större kontrollmöjligheter än de förutvarande, men erfarenheten har visat redan nu, att även med tillgång till dessa nya hjälpmedel nöjaktig kontroll icke är möjlig. En inventering, som en landsfiskal vidtog den 31 december 1927 hos en honom underlydande fjärdingsman, visade allt klart och i sin ordning, medan en den 8 juni 1928 (alltså inom ett halvår) av länsstyrelsen på förekommen anledning vidtagen utredning klarlade, att en betydande brist förelåg. Fjärdingsmannen hade i själva verket börjat förskingra uppburna skattemedel redan år 1925 och sedan fortsatt.

De ovan omtalade indrivningskvittoblanketterna lämna sålunda icke tillräckliga garantier mot falsarier. Värre är dock, att de kunna vara till förfång för allmänheten. I målet mot ovan åsyftade fjärdingsman dömdes på sådant sätt, att personer, som i god tro godtagit andra kvitton än å officiella blanketter utskrivna, nu äro utsatta för risken att tvingas ånyo gälda de av dem en gång redan erlagda utskyldsbeloppen.

Men även i många fall, där rena oegentligheter icke föreligga, kan ett misskötande i större eller mindre utsträckning av indrivningen äga rum. Oftast består då indrivningens oriktiga handhavande av dröjsmål vid arbetets utförelse. Det är givet, att ett väl smort, snabbt och påpassligt indrivningsmaskineri är i hög grad ägnat att befämja skatteuppbördsresultatet. Försening av indrivningsåtgärder kan nämligen leda till ett försittande av möjligheten att uttaga restfört skattebelopp. För några år sedan gick en av våra köpingar för-

lustig ett belopp på tusentals kronor i kommunalskatt av den anledningen, att vederbörande skattskyldig, som var väl avlönad tjänsteman, avled några år efter det skatterna förfallit till betalning. Ehuru indrivningsmyndigheten haft god tid härtill, hade införsel ej företagits.

I detta sammanhang vill jag framhålla att, kanske i någon mån tack vare införselinstitutet, arbetarna icke äro så dåliga skattebetalare, som man förut ofta gjort gällande. Statistik i ämnet (Stadsförbundets tidskrift 1928 nr 8) visar, att uppbördsresultaten icke äro sämre i städer med stor industriarbetarbefolkning än i andra städer. Förhållandet torde vara det, att såväl arbetare och andra anställda som medborgare med "synliga" tillgångar (fastighetsägare, torpare etc.) med mycket få undantag fullgöra sin skatteplikt. Sämre torde det vara med dem, som sakna anställning och "synliga" tillgångar, men ändå hava inkomster, ofta icke så föraktliga. För att beskattningen icke skall orättvist hårt drabba de förstnämnda (utvecklingen går därhän), är det av utomordentlig vikt, att indrivningsarbetet bedrivs metodiskt med hänsynstagande härtill. Som det nu är, bedrivs nog detta arbete på en del håll metodiskt, men i så måtto att man tager ut beloppen, där detta går lätt för sig, och underlåter allvarliga ansträngningar att nå resultat i övriga fall. I en av våra städer lär indrivningsarbetet bestå till större delen däri, att exekutionsbetjänterna annonsera, att de taga mot pengar på viss lokal under några timmar varje vecka. I en annan stad nekar stadsfogden att taga emot stadsfullmäktiges erbjudande om ytterligare en exekutionsbetjänt till förstärkning av den nuvarande styrkan, som väl knappast hinner med de mera lättvindiga fallen.

En kontroll av indrivningsarbetet, som tager sikte både på förhindrandet av förskingringarna och på större effektivitet, är av behovet starkt påkallad. Givetvis kunna flera alternativ för anordnandet av en sådan kontroll tänkas. Först måste man emellertid söka vidtaga åtgärder, som göra en någorlunda nöjaktigt kontroll av indrivningar över huvud taget möjlig. Ett mycket vanligt tillvägagångssätt vid förskingringar är, att indrivningstjänsteman, sedan han försnillat av honom uttaget eller till honom redovisat belopp, till döljande härav anmäler beloppet till avkortning, uppgivande att vederbörande skattskyldig saknar utmättningsbara tillgångar. Det har hänt, att just de fattigaste av oärlig indrivningstjänsteman hårt pressats, enär han förstått, att "fattig"-uppgiften om dem lättast skulle godtagas. En del myndigheter skola nämligen yttra sig över föreslagna avkortningar, men detta lämnar, såsom erfarenheten alltför tydligt visat, icke nöjaktiga garantier mot dessa slag av oegentligheter. Man skulle kunna tänka sig, att avkortning som regel icke godkännes i dessa fall, förrän det företes en av den skattskyldige på heder och samvete undertecknad förklaring, att han icke förmår erlægga under utsökning varande skattebelopp. En falsk dylik förklaring borde föranleda straff såsom falsk taxeringsuppgift.

Ofta förekommer även, att förskingrat skattebelopp anmäles till avkortning under falsk uppgift, att vederbörande skattskyldig avflyttat till okänd ort. Dylik avkortning borde icke få äga rum, med mindre än intyg företeddes om ve-

derbörandes oanträffbarhet, utfärdad av trovärdiga personer, boende å eller i grannskapet av den fastighet, å vilken den restförde uppgives vara bosatt eller vistats.

Det nuvarande avkortningssystemets avigsidor framtråda sannolikt tydligast, då det gäller restfört skattebelopp, som påförts och debiterats en person inom en kommun, varifrån han avflyttat. I dylikt fall begär indrivningsmyndigheten å debiteringsorten handräkning för indrivning direkt hos motsvarande myndighet å den ort, dit vederbörande enligt kyrkobokföringen etc. inflyttat. Risken för upptäckt av förskingringar, gällande dylika handräkningsmedel, är med nuvarande system såsom regel så gott som ingen, särskilt vid manipulationer i stil med ovan skildrade.

I stor utsträckning gäller det nu sagda restförda kommunalutskylder och alldeles särskilt i de fall, då vederbörlig anmälan till länsstyrelsen om restlängdens slutbelopp underlåtits. Det är givetvis i de senare fallen omöjligt för den kontrollerande inventeringsförrättaren att skaffa sig kännedom om de belopp, för vilka vederbörande är redovisningsskyldig, och ett falsarium kan därför lätt undgå honom.

En anordning, som skulle i stor utsträckning råda bot på dessa bristfälligheter, vore att låta *varje* indrivningshandling och *varje* redovisning passera länsstyrelsen för att där bokföras. Därigenom att alla restlängder, statliga som kommunala, liksom alla handräkningsframställningar på dylikt sätt statistikfördes, skulle man utom ökade garantier mot förskingringar vinna en möjlighet att för varje indrivningstjänsteman få en överblick av arbetseffektiviteten. Man kan då ingripa, för den händelse denna effektivitet lämnade något övrigt att önska. Statistiken skulle dessutom kunna tänkas uppenbara mera påtagliga förskingringar.

Den hos länsstyrelserna förda statistiken borde minst en gång om året sammanställas för hela riket, exempelvis hos riksräkenskapsverket, varigenom man kunne möjlighet kontrollera att indrivningsarbetet bedreves med någorlunda likformig effektivitet över hela landet. Huruvida så är förhållandet nu, vet man icke.

Länsstyrelsens och magistraternas kontroll över indrivningen skulle man också kunna tänka sig kompletterad genom en kontroll från central inspektionsmyndighet, exempelvis riksräkenskapsverket, som skulle åläggas att årligen inspektera några hundratal indrivningstjänstemän i olika delar av landet.

En noggrann uppmärksamhet bör ägnas de förskingringar, som trots allt kunna äga rum. En särskild undersökningskommission, bestående av representanter bland annat för den centrala inspektionsmyndigheten och för pensionsstyrelsen (ifråga om pensionsavgifterna) bör i samråd med vederbörande myndigheter å orten (länsstyrelsen, magistraten, kommunen etc.) utreda förskingringsmetoderna och ansvara för, att en fullständig undersökning om förskingringarnas omfattning kommer till stånd. Det har nämligen visat sig att, om man får sätta tilltro till vad som framkommit i pressen, vid förskingringar

understundom icke förebragts en fullständig utredning, varigenom enskilda personer blivit lidande. Undersökningskommissionen bör avgiva utlåtande om kontrolleffektiviteten m. fl. omständigheter i samband med förskingringen samt avgiva förslag till åtgärder, ägnade att förhindra ett återupprepande.

Alternativt skulle man kunna lägga om hela det nuvarande kontrollsystemet efter ett system, byggt på kombinerade uppbörds- och indrivningsmärken, som inklistras i skatte- och medborgarbok, skattekort e. d. Att ingå på en beskrivning, hur ett dylikt system skulle uppbyggas, skulle här föra för långt.

Det är helt naturligt, att åtgärder sådana som de ovan föreslagna komma att draga en del kostnader. Alldeles säkert skulle de emellertid till större delen, kanske helt och hållet, komma att täckas av den ökade skatteinkomst, som här ifrågasatta reformer skulle medföra. Otroligt är icke, att såväl staten som kommunerna skulle vinna på deras tillkomst icke oväsentliga summor. Vare hur som helst härmed, här gäller frågan icke ekonomisk vinst eller förlust, utan något vida mer. Frågan gäller i själva verket statens prestige. Staten får icke längre genom sin underlåtenhet att införa nöjaktig kontroll över skatteindrivningsväsendet göra sig till skatteförskingrarnas medbrottsling.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning om lämpliga åtgärder för åstadkommande av en effektivare kontroll av skatteindrivningsväsendet ävensom påbjuda vidtagandet snarast möjligt av dylika åtgärder.

Stockholm den 21 januari 1929.

E. Thulin.